

Рейтинговий звіт TRNP 002-004 short

про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	боргове зобов'язання Тернопільської міської ради
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Тип боргового зобов'язання:	відсоткові облигації
Обсяг випуску:	20 000 000 грн.
Відсоткова ставка:	не вище 20% річних
Термін обігу:	після реєстрації ДКЦПФР звіту про результати розміщення облигацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облигацій до 31.12.2014 р.
Рейтингова дія	оновлення
Дата визначення:	12.06.2008 р.
Дата оновлення:	11.12.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання:	uaBBB-
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу боргового зобов'язання

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності, та перспективних планів на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо існуючої системи управління, а також політичної ситуації в регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій виконавчим комітетом Тернопільської міської ради, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	12.06.2008 р.	27.11.2008 р.	18.06.2009 р.	11.12.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу	uaBBB-	uaBBB-	uaBBB-	uaBBB-
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
<i>Рейтингова дія</i>	<i>визначення</i>	<i>підтвердження</i>	<i>підтвердження</i>	<i>підтвердження</i>

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується ДОСТАТНЬОЮ кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Знаки + або - позначають проміжні категорії (рівні) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Тернопільської міської ради підтримується:

- прийнятним рівнем виконання річного плану доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів за результатами січня–вересня 2009 року (74,1%) та зростанням її обсягу до відповідного показника аналогічного періоду 2008 року;
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету міста за основними платниками податків;
- перевищенням, у I півріччі 2009 року, як і у попередніх періодах, окремими показниками соціально-економічного розвитку міста в розрахунку на одного мешканця над відповідними середніми показниками по країні: обсягу роздрібного товарообороту – у 2,0 рази, обсягу введеного в експлуатацію житла у 2,2 рази та збереженням природного приросту населення міста;
- відсутністю прямого боргу Тернопільської міської ради станом на 01.12.2009 р.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Тернопільської міської ради підтримується:

- погіршенням ситуації на ринку праці міста у I півріччі 2009 року: скороченням середньооблікової чисельності зайнятих та зменшенням рівня середньомісячної заробітної плати за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить близько 74,0%);
- збереженням залежності бюджету міста від дотації вирівнювання з Державного бюджету, співвідношення обсягу якої до запланованого на 2009 рік обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складає 28,0% (у 2008 році – 17,4%);
- високим рівнем зношеності, об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися впродовж I півріччі 2009 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Тернополя, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Тернопільської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2004-2008 рр. наведено у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Тернополя за 2004-2008 рр. та I півріччі 2009 року

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року	Довідково: I півріччя 2008 року
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду)	220,7	219,1	218,3	217,4	217,3	217,2	217,3
Рівень зареєстрованого безробіття, %	3,3	3,0	2,5	2,5	2,4	2,5	2,0
Середньомісячна заробітна плата, грн.	510,46	683,28	870,35	1 107,5	1 481,1	1 454,7	1 392,0
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	2,1	2,9	3,2	1,5	3,3	4,3	3,5
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн.	684,2	936,3	1 140,7	1 256,0	1 866,8	571,4	876,5
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	281,5	391,0	474,7	857,5	1 225,9	228,8	543,0
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	н/д	21,0	24,0	25,1	22,8	23,0	26,0
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	н/д	н/д	111,2	160,5	236,5	48,8	106,8
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	77,1	133,4	78,2	126,7	130,3	26,6	33,6
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	632,8	864,7	1 064,9	1 511,7	2 190,0	980,3	938,0

Джерело: Виконавчий комітет Тернопільської міської ради

Демографія, трудові ресурси та заробітна плата

Чисельність наявного населення м. Тернополя станом на 01.07.2009 р. дорівнює 217,2 тис. осіб та, порівняно з початком 2009 року, скоротилась на 0,1 тис. осіб за рахунок від'ємного показника механічного приросту населення. Як і у попередні роки, це пов'язано з трудовою міграцією мешканців міста. Природний приріст населення у I півріччі 2009 року становив 0,4 тис. осіб.

Кризові явища в економіці України негативно впливали на ситуацію на ринку праці м. Тернополя у січні-червні 2009 року. Загальна кількість зайнятих протягом I півріччя 2009 року зменшилась на 2,3 тис. осіб, або на 2,9%. Крім того, адміністрації підприємств та організацій міста продовжували практику застосування вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати

праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Наслідки промислово-фінансової кризи негативно вплинули на динаміку доходів населення міста. Так, середньомісячна заробітна плата у Тернополі протягом січня-червня 2009 року зменшилась, порівняно з 2008 роком, на 1,8% і склала 1 454,7 грн., що було на 19,7% менше, ніж у середньому по країні. Найвищі темпи скорочення оплати праці спостерігалися за такими видами економічної діяльності, як «Будівництво», «Державне управління», «Промисловість», «Оптова і роздрібна торгівля» та «Транспорт та зв'язок».

Зменшення заробітної плати та скорочення чисельності зайнятих у промисловості, будівництві, транспорті та державному управлінні вплинуло на структурні пропорції формування фонду оплати праці у місті у бік посилення значення галузей бюджетної сфери, зокрема освіти та охорони здоров'я. З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Тернополя залишаються «Освіта», «Промисловість», «Транспорт та зв'язок» та «Державне управління». Бюджету міста Тернополя характерний високий рівень галузевої диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Обсяг заборгованості з виплати заробітної плати у м. Тернополі протягом січня-червня 2009 року збільшився на 29,8% і станом на 01.07.2009 р. склав 4,3 млн. грн. Співвідношення обсягу заборгованості з обсягом середньомісячного загальноміського фонду заробітної плати за I півріччя 2009 року залишається на помірному рівні – 3,9%.

Промисловість

Фінансовим результатом діяльності підприємств міста Тернополя у січня-травні 2009 року став прибуток збиток сумою 7,4 млн. грн. Основна сума збитку припадає на підприємства промисловості, будівництва та сферу операції з нерухомим майном, оренди, інжинірингу та надання послуг підприємцям.

Основними платниками податків є підприємства освіти та промисловості. З огляду на те, що питома вага податків, які сплатили у I півріччі 2009 році 20 основних підприємств-платників до міського бюджету, становить близько 20,1% загального обсягу доходів бюджету міста без урахування трансфертів, можна зробити висновок, що доходна база міського бюджету є досить диверсифікованою, не має податкової залежності від певного підприємства чи групи компаній.

Промисловість протягом аналізованого періоду залишається однією з провідних галузей економіки м. Тернополя. Загалом протягом січня-червня 2009 року збереглися структурні пропорції промислового комплексу міста у галузевому розрізі за обсягами реалізації промислової продукції. А саме, як і у попередніх періодах, у структурі обсягів реалізації промислової продукції у м. Тернополі найбільшу питому вагу займала продукція сфери виробництва та розподілення електроенергії, газу та води, харчова промисловість та перероблення сільськогосподарської продукції, а також виробництво електричного та електронного устаткування, легка промисловість та виробництво меблів.

Промисловий комплекс м. Тернополя у I півріччі 2009 року демонстрував зменшення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції. Темпи зростання обсягів виробництва продукції промисловими підприємствами міста у січні-червні 2009 році становили 73,1% (загальнодержавний показник 68,99%). У розрахунку на одного мешканця обсяг реалізації промислової продукції у місті у I півріччі 2009 року залишався меншим за середнє значення по країні (у 2,5 рази).

Збереження негативних тенденцій в економіці України внаслідок світової фінансової кризи призвели до скорочення обсягів реалізації промислової продукції у переважній більшості галузей промислового комплексу міста. Найбільші темпи падіння обсягів реалізації відбулись у сфері виробництва інших неметалевих мінеральних виробів, транспортного устаткування, а також у машинобудуванні та металургії (від 89,3% до 38,0%). При цьому слід зауважити, що найбільші платники податків до бюджету міста задіяні переважно в інших галузях промислового комплексу міста, зокрема виробництві електроенергії, газу та води.

Інвестиційна та будівельна діяльність

У I півріччі 2009 році обсяг капіталовкладень в економіку міста на відміну від попередніх років скорочувався. Зокрема, обсяг інвестицій в основний капітал, освоєний підприємствами м. Тернополя у січні-червні 2009 року, зменшився (у порівняних цінах) порівняно з показником аналогічного періоду попереднього року, на 57,9%. У розрахунку на одного мешканця обсяг інвестицій в основний капітал у I півріччі 2009 року, як і в попередніх періодах, є нижчим за середній показник по країні в цілому.

У структурі джерел інвестицій в основний капітал у м. Тернополі переважають кошти населення на індивідуальне житлове будівництво, власні кошти підприємств та інші позики. Найбільші обсяги інвестицій в основний капітал в аналізованому періоді – 72,0% продовжували надходити до галузі «Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам», що є наслідком суттєвого попиту на нерухомість м. Тернополя, який був сформований у попередні періоди.

Протягом I півріччя 2009 року в м. Тернополі було введено в експлуатацію 26,6 тис. кв. м житла, що на 20,9% рази менше, порівняно з січнем-червнем 2008 року. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в I півріччі 2009 року в експлуатацію житла, як і у попередніх періодах, перевищує середнє значення по країні за відповідний період (у 2,2 рази) та складає 122,3 кв. м.

У I півріччі 2009 році на ринку нерухомості м. Тернополя спостерігається поглиблення негативних явищ, викликаних фінансово-економічною кризою, внаслідок чого спостерігається: згорання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, затримки з введенням в експлуатацію об'єктів та скорочення кількості зайнятих у будівельній галузі на 0,6 тис. осіб.

З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 23,0 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що за результатами 2008 року в розрахунку на одного мешканця у 7,8 рази менше за середній показник по країні (в 2008 році – 7,4 рази). Темп зростання прямих іноземних інвестицій у I півріччі 2009 року склав 100,9% та як і у попередні періоди відставав від загальнодержавного.

Упродовж останніх трьох років понад 58,6% загального обсягу іноземного капіталу, залученого в економіку міста, припадає на іноземних партнерів з Естонії, Австралії та Польщі. У структурі прямих іноземних інвестицій найбільшу питому вагу займає транспортна галузь та виробництво інших мінеральних неметалевих виробів.

Зовнішньоекономічна діяльність

Динаміка зовнішньої торгівлі підприємств міста, насамперед, визначається зовнішньоторговельним товарооборотом, питома вага якого за результатами січня-червня 2009 року складає 93,4% (95,0% у 2008 році). Обсяг зовнішньоторговельного товарообороту у розрахунку на одного мешканця залишається нижчим за середній показник по країні (у 3,7 рази за результатами січня-червня 2009 року).

Слід зазначити, що у I півріччі 2009 року, внаслідок світової фінансової кризи, відбулось скорочення обсягів зовнішньоекономічної торгівлі (на 58,1%), порівняно з аналогічним періодом 2008 року. Причому через перевищення темпів скорочення товарного експорту підприємств м. Тернополя темпів скорочення імпорту товарів, сальдо зовнішньої торгівлі, хоч і мало від'ємне значення, проте скоротилось у 2,6 рази, а коефіцієнт покриття імпорту експортом становив 0,4.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мають машини та механізми, електрообладнання та їх частини; пристрої для записування або відтворення зображення і звуку деревину і вироби з дерева та різні товари і вироби. Товарна структура імпорту представлена переважно продукцією хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, механічним обладнанням; машинами та механізмами, електрообладнанням та їх частинами, пристроями для записування або відтворення зображення і звуку та недорогими металами та виробами з них. Найважливішими країнами-партнерами у зовнішньоторговельних операціях м. Тернополя є Російська федерація, Німеччина, Польща та Нідерланди на які припадає 54,6% загально обсягу зовнішньоекономічного товарообігу.

Торгівля і громадське харчування

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств м. Тернополя збільшився у I півріччі 2009 року, порівняно з січнем–червнем 2008 року, на 4,5% у фактичних цінах та склав 980,3 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця в 2,0 рази більше за середнє значення по країні.

Перевищення показників роздрібного товарообороту у м. Тернополі над загальнодержавними показниками свідчить про вищі за середні по країні реальні доходи населення, у тому числі ті, що перебувають поза межами офіційної статистики та у подальшому є резервом для розширення бази оподаткування податком з доходів фізичних осіб.

Прийняття законодавчих обмежень на надання послуг у сфері грального бізнесу призвело до скорочення надходжень до бюджету міста від плати за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності, на 16,2% порівняно з I півріччям 2008 року. Рівень

надходжень від ринкового збору у січні–червні 2009 року зріс порівняно з січнем червнем 2008 року на 8,1%.

Житлове та комунальне господарство міста та транспорт

У I півріччі 2009 року, як і протягом попередніх періодів, у м. Тернополі залишаються актуальними проблеми високого рівня зносу основних фондів житлово-комунального господарства та поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста. В аналізованому періоді у місті не проводилась робота з перегляду вартості житлово-комунальних послуг для всіх категорій споживачів.

Покращення розрахунків населення за отриману теплову енергію та гаряче призвело до скорочення заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги в цілому на 1,7% до 29,0 млн. грн. Станом на 01.07.2009 р. обсяг простроченої заборгованості за отримані послуги розрахунку на одного мешканця м. Тернополя перебував на помірному рівні і становив 75,5 грн. на 1 особу.

Перевезення пасажирів у міському електротранспорті відноситься до сфери компетенції КП «Тернопільелектротранс». Протягом I півріччя 2009 року чисельність пасажирів, перевезених електротранспортом, зросла на 8,8%, порівняно із аналогічним періодом 2008 року.

Протягом I півріччя 2009 року місто не здійснювало капітальних видатків на оновлення міського комунального електротранспорту.

Земельні ресурси та комунальне майно

Тернопільська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Тернополя. За результатами I півріччя 2009 року питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 12,8% (12,1% у I півріччі 2008 року).

Слід зазначити, що в м. Тернополі у I півріччі 2009 року продаж земельних ділянок та майна комунальної власності проводились як шляхом викупу, так і через реалізацію на аукціоні. Впродовж січня–червня 2009 року було реалізовано 9 земельних ділянок загальною площею 1,5 га та вартістю продажу 2,0 млн. грн., а також 10 об'єктів загальною площею 0,9 тис. кв. м та вартістю 2,6 млн. грн. Річний план за надходженнями до бюджету розвитку міської ради у I півріччі 2009 року було виконано на 17,9%.

Обсяги надходжень від оренди комунального майна та землі, яка перебуває у розпорядженні територіальної громади м. Тернополя у I півріччі 2009 року скоротились на 7,1% до 4,8 млн. грн. У той же час обсяги надходжень від плати за землю в

аналізованому періоді зберігають тенденцію до збільшення (на 22,2% порівняно з I півріччям 2008 року) до 7,7 млн. грн.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на майно комунальної власності та земельні ділянки, що спричинена загальною негативною динамікою соціально-економічного розвитку у країні, буде характерна для м. Тернополя і у другій половині 2009 року. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес реалізації програм капітального розвитку.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Тернополя було представлено у форматі бюджетного балансу з розбивкою за загальним та спеціальним фондами.

Бюджет міста Тернополя у форматі бюджетного балансу за 2007-2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

Показник	2007 рік			2008 рік			I півріччя 2009 року		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Податкові надходження	171 899,3	9 217,9	181 117,2	229 819,3	9 872,2	239 691,5	107 219,5	3 969,9	111 189,4
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	7 906,0	19 152,5	27 058,5	12 261,0	24 115,6	36 376,7	7 634,5	11 300,0	18 934,4
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	115 451,0	0,0	115 451,0	137 501,1	10,5	137 511,6	74 659,5	2 017,1	76 676,6
Операційні надходження всього	295 256,3	28 370,4	323 626,7	379 581,4	33 998,2	413 579,7	189 513,4	17 287,0	206 800,4
Поточні видатки	195 710,8	21 303,9	217 014,6	269 216,5	28 580,8	297 797,3	142 977,1	13 627,8	156 604,8
Субсидії та поточні трансферти	84 731,3	271,8	85 003,1	99 160,2	318,3	99 478,5	50 445,2	2 017,1	52 462,4
Операційні видатки всього	280 442,0	21 575,7	302 017,7	368 376,7	28 899,1	397 275,9	193 422,3	15 644,9	209 067,2
Операційний баланс	14 814,3	6 794,7	21 609,0	11 204,7	5 099,1	16 303,8	-3 908,9	1 642,1	-2 266,8
Фінансовий дохід	686,3	0,0	686,3	1 119,9	0,0	1 119,9	129,6	0,0	129,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	686,3	0,0	686,3	1 119,9	0,0	1 119,9	129,6	0,0	129,6
Поточний баланс	15 500,6	6 794,7	22 295,2	12 324,7	5 099,1	17 423,8	-3 779,3	1 642,1	-2 137,2
Капітальні надходження	0,0	23 320,4	23 320,4	0,0	26 811,8	26 811,8	2,8	4 859,2	4 862,0
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	1 403,0	2 259,1	3 662,1	1 499,6	4 246,3	5 745,9	0,0	50,0	50,0
Капітальні надходження всього	1 403,0	25 579,5	26 982,4	1 499,6	31 058,1	32 557,8	2,8	4 909,2	4 912,0
Капітальні видатки	9 739,9	17 608,3	27 348,2	11 553,7	34 837,9	46 391,6	373,5	3 521,2	3 894,7
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	1 115,0	6 551,6	7 666,6	893,1	7 745,4	8 638,5	3,0	1 085,6	1 088,6
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	2 259,1	0,0	2 259,1	4 246,3	0,0	4 246,3	50,0	0,0	50,0
Капітальні видатки всього	13 114,0	24 159,9	37 273,9	16 693,1	42 583,3	59 276,4	426,5	4 606,9	5 033,3
Капітальний баланс	-11 711,1	1 419,6	-10 291,5	-15 193,5	-11 525,2	-26 718,7	-423,7	302,4	-121,3
Баланс після капітальних видатків	3 789,5	8 214,2	12 003,7	-2 868,8	-6 426,1	-9 294,9	-4 202,9	1 944,5	-2 258,4
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	100,0	0,1	100,1	100,0	0,0	100,0	0,0	-83,3	-83,3
Профіцит/дефіцит	3 689,5	8 214,1	11 903,6	-2 968,8	-6 426,1	-9 394,9	-4 202,9	2 027,8	-2 175,1
Фінансування	-3 687,5	-8 214,1	-11 901,6	2 968,8	6 426,1	9 394,9	4 202,9	2 027,8	2 175,1
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Тернопільської міської ради

На відміну від попередніх бюджетних періодів, у I півріччі 2009 року операційний баланс бюджету міста має негативне значення (-) 2,3 млн. грн. Це зумовлено скороченням обсягів надходжень податкових надходжень до бюджету міста за умови високих темпів зростання обсягу поточних видатків бюджету міста.

Утворення негативного сальдо операційного балансу відбулося внаслідок низького виконання річного плану на 2009 рік з урахуванням змін за основними джерелами наповнення загального фонду бюджету міста. Рівень виконання річного плану в аналізованому періоді за надходженнями зі сплати податку на прибуток підприємств комунальної власності, плати за землю, плати за торговий патент, єдиного податку та плати за державну реєстрацію не перевищував 37,7–48,6%.

Зважаючи на те, що обсяги доходів бюджету міста, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, і надалі поступаються відповідним видаткам, бюджет м. Тернополя продовжує отримувати дотацію вирівнювання з Державного бюджету. Проте з огляду на динаміку видаткової частини у 2009 році, її обсяг у звітному періоді, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, збільшився на 36,9% – до 27,3 млн. грн. При цьому слід зазначити, що якщо у 2008 році співвідношення дотації вирівнювання до фактично виконаного обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складало 17,5%, то у I півріччі 2009 року – 23,7%.

Через невідповідність строків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду бюджету м. Тернополя, у I півріччі 2009 року, як і протягом 2005-2008 рр., виконання бюджету міста супроводжувалося тимчасовими касовими розривами, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Протягом останніх 5 років їх обсяг не мав сталої динаміки, а за результатами січня–червня 2009 року загальна сума короткотермінових позичок, що залучалися з єдиного казначейського рахунку, складає 20,7 млн. грн., що у 3,8 рази більше за показник аналогічного періоду 2008 року. Середньострокові позички протягом I півріччя 2009 року бюджетом міста з єдиного казначейського рахунку не залучались.

З метою залучення додаткових коштів у I півріччі 2009 року Тернопільська міська рада продовжувала розпочату у 2007 році практику здійснення активних операцій з тимчасово вільними залишками бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит. Станом на 01.07.2009 р. на депозит у банківських установах розміщено 2,3 млн. грн. коштів бюджету міста, і, порівняно з початком року, їх сума зросла у 7,7 разів. При цьому сума процентного доходу в аналізованому періоді становить 127,7 тис. грн., що у 5,3 рази менше, ніж надходження у січні–червні 2008 року. Таким чином, за відсутності виплат відсоткових платежів за борговими зобов'язаннями міської ради місто у I півріччі 2009 року мало позитивне значення фінансового балансу.

У зв'язку з суттєвим зменшенням обсягу надходжень до бюджету розвитку у I півріччі 2009 року, обсяг капітальних видатків, здійснених у січні–червні поточного року, є значно меншим, порівняно з попередніми бюджетними періодами. Відповідно, негативний капітальний баланс бюджету міста у I півріччі 2009 року був меншим, ніж у попередні роки.

Загалом бюджет міста Тернополя за підсумками I півріччя 2009 року було виконано з дефіцитом обсягом 2 175,1 тис. грн. При цьому дефіцит загального фонду бюджету склав

4 202,9 тис. грн., тоді як спеціальний фонд бюджету було виконано з профіцитом обсягом 2 027,8 тис. грн.

Дефіцит, що утворився за наслідками виконання загального фонду бюджету міста у I півріччі 2009 року, було покрито за рахунок залучення короткострокових позичок з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів та за рахунок зміни залишків на рахунках місцевих бюджетів. Станом на 01.07.2009 р. обсяг заборгованості за залученими позичками з єдиного казначейського рахунку складав 3 513,6 тис. грн.

Показник ліквідності бюджету міста за загальним фондом за підсумками виконання бюджету міста у I півріччі 2009 року був низьким – 1,1% (у I півріччі 2008 року – 4,7%). Показник ліквідності за спеціальним фондом за підсумками виконання бюджету у I півріччі 2009 року залишався на високому рівні – 26,5% (у I півріччі 2008 року – 37,6%).

Виконання доходної частини бюджету м. Тернополя

У I півріччі 2009 року було продовжено розпочате у 2008 році зниження темпів зростання обсягу доходної частини бюджету м. Тернополя без урахування трансфертів. У цілому протягом січня-червня 2009 року до бюджету м. Тернополя надійшло доходів без урахування трансфертів на 0,9% більше, ніж у відповідному періоді минулого року.

Погіршення соціально-економічного розвитку міста, що відбулося під впливом поглиблення наслідків промислово-фінансової кризи у країні, негативно позначилося на обсягах надходжень до бюджету переважної більшості доходів.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Тернополя у січні-червні 2009 року, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

До загального фонду бюджету м. Тернополя у I півріччі 2009 року надійшло доходів без урахування трансфертів обсягом 115,0 млн. грн. (на 1,2% більше, порівняно з відповідним періодом минулого року). Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами загального фонду бюджету м. Тернополя без урахування трансфертів за підсумками I півріччя було виконано на 50,1%, у тому числі за закріпленими доходами – на 49,9% та за власними доходами – на 51,3%. Слід зазначити, що затверджений на 2009 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Тернополя було виконано на 49,9%.

Податок з доходів фізичних осіб продовжує формувати основну частину закріплених доходів загального фонду бюджету міста. Порівняно з виконанням у I півріччі 2008 року, фактично виконаний обсяг податку в аналізованому періоді є на 0,8% меншим. Скорочення зайнятих у галузях переважній більшості галузей економіки міста Тернополя та зменшення розміру середньомісячної заробітної плати призвело до звуження бази оподаткування та вплинуло на динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у I півріччі 2009 року.

Для бюджету м. Тернополя характерним є високий рівень диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб у частині найбільших платників податку – на

20 найбільших платників у I півріччі 2009 року припадало 25,6% загального обсягу надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується зростанням обсягу надходжень від плати за землю, які в структурі загального фонду бюджету міста в аналізованому періоді займали 7,9%. Крім того, протягом аналізованого періоду зросли обсяги надходжень місцевих податків та зборів та інших неподаткових надходжень. Як і у попередніх бюджетних періодах, у I півріччі 2009 року, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами спеціального фонду за підсумками I півріччя 2009 рік було виконано на 29,0%, на що вплинув низький рівень виконання уточненого плану за надходженнями до бюджету розвитку, податку з власників транспортних засобів та трансфертів з Державного бюджету.

Динаміка надходжень до бюджету розвитку у I півріччі 2009 року свідчить про значне зменшення попиту на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності, у зв'язку з падінням ділової активності у місті. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити виконання програм соціально-економічного розвитку міста Тернополя.

Рівень виконання річного плану за офіційними трансфертами у I півріччі 2009 року становив 41,4%, на що вплинув низький рівень перерахування до спеціального фонду бюджету міста субвенцій з Державного бюджету на виплату допомоги ветеранам війни і праці, військової служби, органів внутрішніх справ (13,3%), а також ненадходження з державного бюджету субвенції на фінансування ремонту приміщень управлінь праці та соціального захисту населення. У поточному році місто продовжує отримувати з Державного бюджету дотацію вирівнювання, обсяг якої у I півріччі 2009 року становив 42,3% від запланованого на рік.

Виконання видаткової частини бюджету м. Тернополя

Порівняно з I півріччям 2008 року, обсяг видатків (без врахування коштів, що передаються із загального фонду в спеціальний) у I півріччі 2009 року збільшився на 9,0%, здебільшого, за рахунок збільшення видатків за галузями бюджетної сфери, що зумовлено зростанням оплати праці працівників бюджетних установ та витрат на комунальні послуги. За результатами звітного періоду з бюджету міста здійснено видатків обсягом 213 967,2 тис. грн., що складає 44,8% від затвердженого з врахуванням змін плану на 2009 рік.

Рівень виконання річного плану у січні-червні 2009 року за фінансуванням галузей бюджетної сфери та соціального захисту в цілому відповідає динаміці, що склалася у попередніх відповідних бюджетних періодах, проте спостерігається низький рівень виконання уточненого річного плану за окремими видатковими статтями, віднесеними до основних. Це пов'язано з низькими темпами наповнення бюджету міста в цілому, зокрема до бюджету розвитку міської ради. Внаслідок цього місто не має можливості здійснювати капітальні видатки, у т. ч. на оновлення міської інфраструктури, у запланованих обсягах.

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу, культуру та мистецтво, фізичну культуру та спорт (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 87,7%.

Недовиконання у повному обсязі планових обсягів видатків за окремими видатковими статтями бюджету, віднесеними до основних, мало наслідком збільшення обсягу кредиторської заборгованості бюджету міста до 23,5 млн. грн. станом на 01.07.2009 р., погашення якої створюватиме додаткове навантаження на бюджет міста.

Виконання видаткової частини бюджету міста Тернополя у I півріччі 2009 року характеризується зростанням питомої ваги поточних видатків (до 97,7%) загалом та закріплених статей зокрема (до 92,0%), що звужує можливості міста щодо розпорядження бюджетними коштами у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Боргові зобов'язання міста

Отже, станом на 01.07.2009 р. консолідований борг м. Тернополя складає 28 592,5 тис. грн., у тому числі:

- 3 513,6 тис. грн. – прямий борг бюджету м. Тернополя;
- 2 245,8 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що утримуються за рахунок загального та спеціального фондів бюджету міста;
- 862,4 тис. грн. – непогашений залишок за кредитами залученими комунальними підприємствами КП «Тернопільелектротранс» та Комунальним автотранспортним підприємством;
- 21 970,7 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість підприємств житлово-комунального господарства міста Тернополя.

За інформацією Тернопільської міської ради, місто має намір залучити позичкові кошти до бюджету розвитку на фінансування робіт з реконструкції доріг міста. Запозичення заплановано здійснити двома серіями у таких обсягах:

- перша серія – 10 млн. грн. з 01.02.2010 р., відсоткова ставка за користування залученими коштами – відповідно до кон'юнктури ринку, але не більше 20 відсотків річних; строк погашення основної суми боргу за облігаціями – не пізніше 31 грудня 2013 р.;
- друга серія – 10 млн. грн. з 01.02.2010 р., відсоткова ставка за користування залученими коштами – відповідно до кон'юнктури ринку, але не більше

20 відсотків річних; строк погашення основної суми боргу за облігаціями – не пізніше 31 грудня 2014 р.

Обсяг запланованих запозичень до запланованої доходної частини міського бюджету на 2009 рік без урахування трансфертів складає 6,9%, що відповідає невисокому рівню прямого боргового навантаження на бюджет міста.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг випуску відсоткових облігацій Тернопільської міської ради обсягом 20,0 млн. грн. підтверджено на рівні **uaBBB-** прогноз «стабільний».

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів

О.І. Луценко

Додатки

Бюджет міста Тернополя у форматі бюджетного балансу за 2004-2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Податкові надходження	80 072,8	101 426,6	127 640,6	181 117,2	239 691,5	111 189,4
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	14 503,5	18 498,6	20 341,2	27 058,5	36 376,7	18 934,4
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів	34 223,2	62 171,6	71 682,5	115 451,0	137 511,6	76 676,6
Операційні надходження всього	128 799,5	182 096,8	219 664,4	323 626,7	413 579,7	206 800,4
Поточні видатки	87 596,4	135 249,0	166 203,9	217 014,6	297 797,3	156 604,8
Субсидії та поточні трансферти	41 557,2	43 297,8	48 318,5	85 003,1	99 478,5	52 462,4
Операційні видатки всього	129 153,5	178 546,8	214 522,4	302 017,7	397 275,9	209 067,2
Операційний баланс	-354,0	3 550,0	5 142,1	21 609,0	16 303,8	-2 266,8
Фінансовий дохід	130,2	266,4	408,6	686,3	1 119,9	129,6
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	130,2	266,4	408,6	686,3	1 119,9	129,6
Поточний баланс	-223,8	3 816,4	5 550,7	22 295,2	17 423,8	-2 137,2
Капітальні надходження	6 694,4	11 498,6	4 520,5	23 320,4	26 811,8	4 862,0
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	4 094,3	500,0	2 000,0	3 662,1	5 745,9	50,0
Капітальні надходження всього	10 788,7	11 998,6	6 520,5	26 982,4	32 557,8	4 912,0
Капітальні видатки	10 542,7	13 741,3	12 883,2	27 348,2	46 391,6	3 894,7
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	3 117,9	816,8	2 666,3	7 666,6	8 638,5	1 088,6
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	0,0	0,0	1 000,0	2 259,1	4 246,3	50,0
Капітальні видатки всього	13 660,6	14 558,0	16 549,5	37 273,9	59 276,4	5 033,3
Капітальний баланс	-2 871,8	-2 559,4	-10 029,0	-10 291,5	-26 718,7	-121,3
Баланс після капітальних видатків	-3 095,7	1 257,0	-4 478,3	12 003,7	-9 294,9	-2 258,4
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	100,0	100,0	99,9	100,1	100,0	-83,3
Профіцит/дефіцит	-3 195,7	1 157,0	-4 578,2	11 903,6	-9 394,9	-2 175,1
Фінансування	3 195,6	-1 157,0	4 578,2	-11 901,6	9 394,9	2 175,1
Баланс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Тернопільської міської ради

Джерела фінансування бюджету м. Тернополя у 2004–2008 рр. та I півріччя 2009 року, тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Профіцит/дефіцит	-3 195,7	1 157,0	-4 578,2	11 903,6	-9 394,9	-2 175,1
Фінансування	3 195,6	-1 157,0	4 578,2	-11 901,6	9 394,9	2 175,1
Зміни залишків	3 195,6	-1 072,4	4 580,4	-442,0	-1 769,7	664,5
залишок на початок року	10 314,1	7 118,5	8 190,9	3 610,6	4 052,5	5 822,2
залишок на кінець року	7 118,5	8 190,9	3 610,6	4 052,5	5 822,2	5 157,8
Фінансування за борговими операціями	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	-11 459,6	11 164,6	-2 003,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	69 088,0	101 075,6	4 297,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	80 547,6	89 911,0	6 300,0
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3 513,6
Запозичення	0,0	23 970,0	15 800,0	21 400,0	5 400,0	20 700,0
Погашення	0,0	23 970,0	15 800,0	21 400,0	5 400,0	17 186,4
Інші розрахунки	0,0	-84,5	-2,2	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Тернопільської міської ради